

Introducció

La diplomatura de Relacions Laborals ha estat avaluada dins del programa 2000 d'avaluació institucional de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya.

La fase d'avaluació interna va començar amb la constitució del comitè intern i va acabar amb el lliurament de l'informe intern el mes de febrer de 2001. En el comitè intern hi havia una adequada representació de professors, alumnes i personal d'administració i serveis.

La visita del comitè extern d'avaluació va tenir lloc durant el mes d'abril de 2001 i l'informe extern va ser lliurat el mateix mes. En el comitè extern hi havia professors d'altres universitats, professionals i un expert en processos d'avaluació.

En general, el procés d'avaluació s'ha desenvolupat de manera satisfactòria i en un clima de col·laboració entre ambdós comitès.

Context institucional

La diplomatura de Relacions Laborals és una titulació que depèn administrativament de la Facultat de Dret de la UB. A Catalunya, excepte la UPC i la UdG, totes les universitats públiques ofereixen aquest ensenyament.

Es va començar a impartir el curs 1994-1995, coincidint amb l'adscripció temporal de l'Escola Social de Barcelona a la UB. Aquesta integració explica que l'ensenyament s'imparteixi als antics locals de l'Escola Social, al casc antic de Barcelona (carrer d'Ortigosa), separada, doncs, de la Facultat de Dret i del Campus de Pedralbes. Destaquen tres etapes en la trajectòria de la diplomatura: un procés inicial d'implantació, condicionat pel fet que els antics locals, el personal i el professorat de l'Escola s'integressin a la UB i que va provocar una dualitat de plans d'estudi; una segona fase de desenvolupament, i una tercera fase que coincideix amb la reforma del pla d'estudis el curs 1999-2000. La implantació de la llicenciatura de segon cicle de Ciències del Treball obre noves perspectives al centre. El comitè extern d'avaluació recomana aclarir la distribució de competències entre la diplomatura i la Facultat de Dret.

No hi ha estudis detallats sobre la demanda del mercat laboral ni el grau d'inserció dels diplomats. Tanmateix, per mitjà de la informació que aporten alguns treballs de recerca, es pot deduir que el mercat demana graduats amb formació en l'àrea jurídica, en organització d'empreses i en recursos humans. En aquest sentit, la titulació té una important projecció i potencialitat si es considera el perfil laboral que ofereix. El comitè extern aprecia l'adequació d'aquest perfil a l'entorn sociolaboral.

Taula 1. Dades generals de la UB. Curs 1999-2000

	Relacions Laborals, UB
Alumnes de l'ensenyament	2.030
Alumnes de l'ensenyament a tot Catalunya	4.488
Alumnes totals matriculats a la UB	58.986
Alumnes de cicle curt a la UB	15.257
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de la UB	3,4%
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de cicle curt de la UB	13%
Percentatge d'alumnes respecte del total d'alumnes de la titulació a Catalunya	45%

L'accés a l'estudi

Cal destacar que l'ensenyament té una demanda important. La diplomatura de Relacions Laborals és el desè ensenyament més demanat a Catalunya, amb més de 5.400 sol·licituds en el total de preferències (dada de l'any 2000). La UB ofereix 540 places i les dades de demanda indiquen que gairebé tots els alumnes van escollir la titulació com a primera opció, fet que representa un important component vocacional, valorat positivament pel comitè extern.

Les principals vies d'accés a l'ensenyament són les PAU (65% dels alumnes) i l'FP (32%). La resta de vies (majors de 25 anys, altres ensenyaments, etc.) són testimonials. Gairebé el 70% dels alumnes de l'ensenyament són dones.

Taula 2. Demanda d'accés a la titulació. Curs 1999-2000

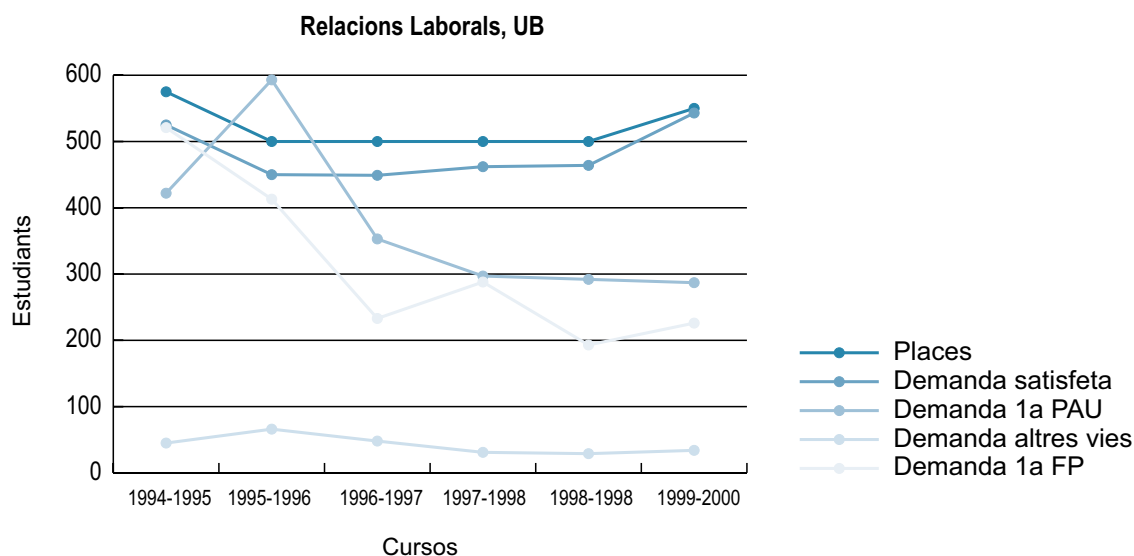
Titulació	Places ofertes*	Demanda global	Ràtio demanda/ oferta	Demanda 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	FP	
Relacions Laborals, UB	510	547	1,1	287	226	498

* Places ofertes a Catalunya (curs 1999-2000): 1.100
Demanda en 1a opció a Catalunya: 1.222

Taula 3. Notes de tall. Evolució 1995-2000

Titulació	Via d'accés PAU				
	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000
Relacions Laborals, UB	5,63	5,69	5,50	5,33	5,22

Nota de tall equivalent. Curs 1999-2000: 5,71

Taula 4. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

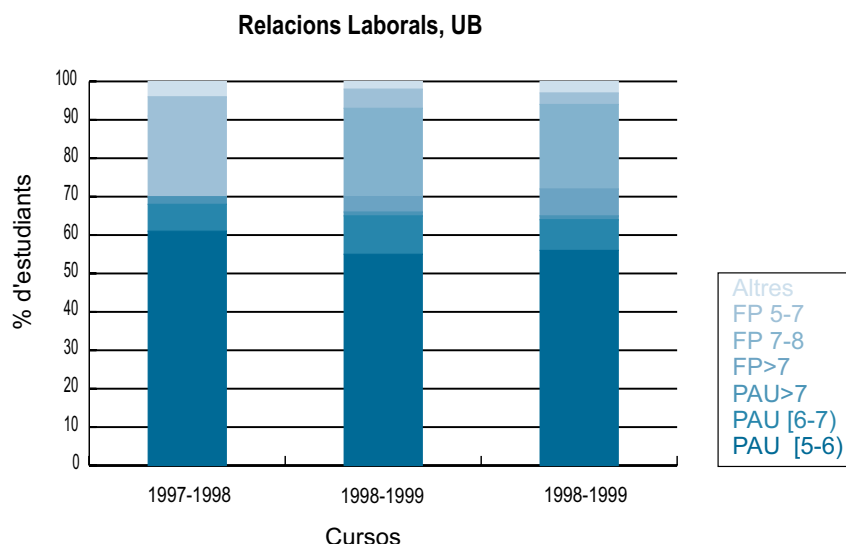
Titulació	Via d'accés PAU								
	Curs 1997-1998			Curs 1998-1999			Curs 1999-2000		
	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7
Relacions Laborals, UB	61%	7%	2%	55%	10%	1%	56%	8%	1%

La suma de la distribució d'alumnes d'accés via PAU per a cada curs ha de sumar el 100%. Si això no passa, la diferència fins el 100% correspon als alumnes que han accedit a la titulació per altres vies.

Taula 4 bis. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

Titulació	Via d'accés FP								
	Curs 1997-1998			Curs 1998-1999			Curs 1999-2000		
	[5-7]	[7-9]	>9	[5-7]	[7-9]	>9	[5-7]	[7-9]	>9
Relacions Laborals, UB	5%	21%	0%	5%	23%	4%	3%	22%	7%

La suma de la distribució d'alumnes d'accés via FP per a cada curs ha de sumar el 100%. Si això no passa, la diferència fins el 100% correspon als alumnes que han accedit a la titulació per altres vies.

La diplomatura realitza accions adreçades a captar nous alumnes (jornades de portes obertes, presentacions als instituts, etc.) A més a més, els alumnes de nou accés participen abans de matricular-se en sessions informatives amb el cap d'estudis i amb alumnes de l'ensenyament.

Fites, objectius i planificació

A part de la definició genèrica de les directrius generals del títol (BOE núm. 38, de 14 de febrer de 1995), la diplomatura ha desenvolupat els seus propis objectius, que figuren i es desenvolupen a la Guia de l'Alumne i també a la pàgina web de la universitat: <<http://www.ub.es>>.

Així, es pot llegir que "la diplomatura no pretén formar únicament i exclusiva graduats socials, sinó professionals amb un perfil ampli, capaços de desenvolupar la seva activitat en l'àmbit jurídicolaboral i de l'empresa". Els objectius de la titulació, doncs, estan d'acord amb els de la mateixa Universitat de Barcelona. No s'han adoptat, però, mecanismes per fer-ne el seguiment i l'avaluació. D'altra banda, es constata un cert grau de desconeixement dels objectius per part dels alumnes.

El comitè extern fa una valoració positiva dels objectius, especialment per la seva pluralitat, d'acord amb l'àmbit d'actuació de l'ensenyament, ja que es refereixen tant a l'entorn empresarial com a l'àrea d'actuació més tradicional de la professió (despatxos professionals i judicatura).

Finalment, tant el comitè extern com l'intern consideren que caldria realitzar un estudi detallat sobre la demanda de graduats del mercat de treball, per tal de fer una definició més ajustada dels objectius i millorar així el perfil de formació.

El programa de formació

El pla d'estudis vigent en el moment de l'avaluació té un volum de 207 crèdits, repartits al llarg dels tres cursos acadèmics. Durant el curs 1999-2000 es va iniciar un procés de reforma del pla destinat a reduir el nombre de crèdits fins a 180. El nou pla ha entrat en vigor el curs 2001-2002. El comitè extern valora positivament l'adequació del perfil forma-

tiu de la titulació a l'entorn sociolaboral. Altres aspectes que també valora positivament són la seva interdisciplinarietat, la seqüència curricular i la flexibilitat.

Els grans àmbits de coneixement del pla d'estudis són: el juricolaboral, el d'organització empresarial i gestió dels recursos humans i el d'humanitats i ciències socials. D'altra banda, la dimensió pràctica té un gran pes específic en l'estructura del pla d'estudis.

La diplomatura ofereix als alumnes la possibilitat d'elegir itineraris temporals. Així, l'itinerari curt suposa una dedicació completa durant els tres cursos, mentre que l'itinerari llarg està pensat per a aquells alumnes amb una dedicació parcial als estudis. El tipus d'ensenyament és el mateix en tots dos casos i només varia el nombre de crèdits matriculats.

El pla d'estudis condueix a un títol únic sense especialitats. Tot i així, les matèries optatives permeten a l'alumne establir el seu propi itinerari curricular, especialment en l'àmbit jurídic i econòmic. Ara bé, en la dimensió empresarial i de recursos humans l'oferta d'optatives és insuficient. D'altra banda, el comitè extern ha observat que les àrees de coneixement de contingut jurídic no preveuen prou crèdits i la seva càrrega lectiva no es correspon amb la seva importància real. També ha constatat una manca de coordinació departamental que provoca repeticions de continguts entre assignatures.

Els programes de les assignatures es publiquen a la Guia de l'Estudiant, que és valorada positivament. Aquesta guia conté informació adequada sobre els crèdits, els objectius de l'assignatura, els criteris d'avaluació, etc. Inclou, a més a més, esquemes amb les connexions temàtiques i metodològiques que faciliten els itineraris formatius.

Taula 5. El programa de formació

Relacions Laborals, UB	
Publicació al BOE	14.2.1995
Anys de durada	3
Pla d'estudis	
Crèdits troncal i obligatoris	162
Teoria	107
Pràctica	55
Crèdits optatius	24
Crèdits de lliure elecció	21
Total	207
Grau mínim de practicitat obligatòria	34%
Nombre d'assignatures optatives ofertes	9
Oferta de crèdits optatius propis	nd
Percentatge de crèdits optatius al pla d'estudis	12%
Relació d'optativitat	2,3
Projecte final de carrera / Pràcticum	Si
Pràctiques en empreses	Si

La dimensió pràctica del pla d'estudis consta dels crèdits pràctics de les assignatures, les pràctiques integrades i les pràctiques en empreses. Els crèdits pràctics de les assignatures preveuen la resolució de casos pràctics per exemplificar aspectes teòrics explicats a classe; tanmateix, la distribució de crèdits teòrics i pràctics és merament formal i no sempre s'ajusta a la pràctica docent. Les assignatures Pràctiques Integrades I i II representen 13,5 crèdits; s'hi fan resolucions de problemes, comentaris de casos reals i treballs en grups de quatre o cinc alumnes que han de desenvolupar un projecte integral de constitució d'una empresa (tràmits legals, administratius, confecció de plantilla, pla de prevenció, etc.). Finalment, les pràctiques en empreses ofereixen als alumnes interessats la possibilitat de realitzar una estada professional en una empresa o institució sota la supervisió d'un tutor. Tant els alumnes com les empreses han mostrat un gran interès per aquestes pràctiques. La valoració que en fan totes les parts implicades és molt positiva, i sovint l'estada finalitza amb un contracte de treball. El comitè extern recomana augmentar-ne el nombre i la durada, i millorar-ne la coordinació.

Desenvolupament de l'ensenyament

La classe magistral és el principal recurs docent emprat, mentre que les noves estratègies didàctiques s'utilitzen poc. Els apunts són la principal eina d'estudi dels alumnes. A cadascun dels tres cursos de la diplomatura hi ha dos torns (matí i tarda), que l'alumne pot escollir sense cap restricció. A primer curs hi ha tres grups de matí i un grup de tarda, mentre que a segon i tercer hi ha dos grups per torn. Hi ha torns de classe que van de les vuit del matí a les dues de la tarda o de quatre a deu del vespre i que, segons el comitè extern, són massa llargs. D'altra banda, el comitè extern troba que el centre està massificat, ja que hi ha una mitjana desproporcionada d'alumnes per grup (vegeu la taula 6).

Taula 6. Distribució d'alumnes a la titulació. Curs 1998-1999

Relacions Laborals, UB	
Mitjana d'alumnes per grup de 1r curs	
Teoria	131
Pràctica	131
Mitjana d'alumnes de nou ingrés de 1r curs	
Teoria	106
Pràctica	106
Mitjana d'alumnes per grup 1r cicle	
Teoria	133
Pràctica	134
Alumnes totals	2.030
Alumnes equivalents a temps complet	1.735

L'acció tutorial es limita al compliment de la normativa de la UB i no hi ha cap sistema d'atenció personalitzada. Tot i que els alumnes fan una valoració positiva de les tutories, reconeixen que les usen poc i només en èpoques d'exàmens. El comitè extern dóna suport a la iniciativa de la diplomatura d'establir un sistema de tutories adreçat especialment als alumnes de nou ingrés i recomana reforçar els mecanismes d'assessorament sobre les sortides professionals.

El mètode d'avaluació més usual és l'examen final de semestre que, en algunes assignatures, es complementa amb altres mecanismes (assistència a classe, participació, treballs, etc.). Les dates d'avaluació es fixen de forma consensuada amb els alumnes i es publiquen amb anticipació. El comitè extern considera que no es fan prou exàmens parcials, que podrien contribuir a incrementar les taxes d'èxit. Tant el comitè extern com l'intern opinen que, tot i la significativa taxa d'abandonaments, el rendiment acadèmic és acceptable (vegeu la taula 7), però el comitè extern ha detectat determinades assignatures en què el nombre de fracassos és elevat. En aquests casos recomana revisar els mètodes docents i d'avaluació, així com la comunicació entre professors i alumnes. La durada mitjana dels estudis és de 3,47 anys per a la cohort que va començar la diplomatura el curs 1995-1996.

Taula 7. Resultats acadèmics. Curs 1998-1999

Relacions Laborals, UB	
Taxa d'èxit 1r curs	
1a convocatòria	70%
2a convocatòria	58%
Taxa d'èxit 1r cicle	
1a convocatòria	67%
2a convocatòria	63%
Rendiment acadèmic	
1r curs	61%
1r cicle	67%
Mitjana del nombre de titulats (1996-1999)	229
Taxa de graduació	0,46

Professorat

Segons el comitè intern, tant el nombre de professors com el seu perfil de formació són adequats per assolir els objectius de la diplomatura. El col·lectiu més gran de professorat és el d'associats (56%), però que no sempre responen a la figura genuïna de professor associat --professionals de prestigi reconegut. Així, hi ha àrees de coneixement en les quals tot el professorat correspon a aquesta categoria, fet que, segons l'opinió del comitè extern, podria repercutir negativament en el seguiment i el desenvolupament del pla docent; per tant, es recomana que l'estructura de professorat tendeixi a equilibrar-se amb la de la resta de la UB. El comitè extern també recomana incrementar el percentatge de professors amb la categoria de doctors.

Tot i la valoració positiva que es fa de la innovació docent i pedagògica, es considera que hauria de ser també un mèrit per a la promoció docent. A més a més, les limitacions d'espai i l'elevat nombre d'alumnes per aula dificulten l'aplicació de nous mètodes docents.

Taula 8. Dedicació docent del professorat. Curs 1999-2000

	Relacions Laborals, UB
Professorat ordinari	41%
Catedràtics d'universitat	1,3%
Titulars d'universitat	8,8%
Catedràtics d'escola universitària	0%
Titulars d'escola universitària	31,3%
Associats	56,3%
Altres	2,5%

Pel que fa als mecanismes d'avaluació docent del professorat, es considera que els resultats de l'enquesta als alumnes no són prou representatius i que caldria emprendre accions per optimitzar-los.

Instal·lacions

La diplomatura està ubicada en un edifici que originàriament no estava destinat a la docència. Tot i les nombroses obres d'adaptació realitzades, les instal·lacions no són prou adequades. Així, les aules presenten limitacions acústiques i visuals i els despatxos per als professors són insuficients. Per les mateixes característiques de l'edifici, l'estat de conservació es considera deficient. La millor solució possible a aquests problemes seria traslladar la titulació a un edifici nou.

La biblioteca es considera adequada a les necessitats docents, tant pels fons de què disposa com pel servei que ofereix.

Relacions externes

La diplomatura manté vincles estables amb institucions i organitzacions en l'àmbit autonòmic i estatal (Col·legi de Graduats Socials, sindicats, Seguretat Social, etc.). Gràcies als nombrosos convenis de pràctiques amb institucions i empreses, la diplomatura comença a ser coneguda en l'entorn social, especialment entre les empreses. Ara bé, es constata la necessitat de reforçar les relacions institucionals amb l'àmbit de la judicatura i amb les organitzacions patronals i sindicals.

Quant a les relacions internacionals, com que es tracta d'una diplomatura i no hi ha estudis similars en el context europeu, els alumnes i professors no poden participar en els programes d'intercanvi existents.

Recerca

Aquesta dimensió no ha estat objecte d'avaluació.